

nuskriptet, hvor de, ved tildigtninger i udenomsværkerne (pests scenen f. eks.), er søgt anbragt i historisk tid og milieu. I stedet for at stilisere, hvilket her måske havde haft større kunstnerisk berettigelse end i *Oliviers* „Henrik V“, er Castellani forblevet tro mod sine neorealistiske principper og har med malerisk realisme (hyppigt meget smukt farvefoto af *Robert Krasker*) søgt at skabe en autentisk „Romeo og Julie“. Optaget på stedet, genskabt i tiden. Han burde have indset, at det netop er en tragedie om den kærlighed, der er hævet over tid og sted.

Det bør nævnes, at instruktørens forkærlighed for ikke-skuespillere (den non-professionelle Julie) yderligere har givet sig udslag i, at det er forfatteren *Elio Vittorini*, der under pseudonymet *Giovanni Rota* spiller fyrstens lille rolle.

Ib Monty.

DET MAKABRE

DET BANKENDE HJERTE (*The Tell Tale Heart*). Prod.: UPA 1953. Instruktion: *Ted Parmelee*. Drejebog: *Bill Scott* og *Fred Grable* efter *Poes* fortælling. Tegninger og farver: *Paul Julian*. Kamera: *Jack Eckers*. Musik: *Boris Kremeniev*. Speaker: *James Mason*.

VILD UNGDOM (*The Wild One*). Prod.: *Stanley Kramer*/Columbia 1953. Instruktion: *Laslo Benedek*. Manus.: *John Paxton* efter novelle af *Frank Rooney*. Foto: *Hal Mohr*. Musik: *Leith Stevens*. Klipning: *Al Clark*. Medv.: *Marlon Brando*, *Mary Murphy*, *Robert Keith*, *Lee Marvin*, *Jay C. Flippen*, *Peggy Maley*, *Hugh Sanders*, *Ray Teal*, *Will Wright*.

Et program, der er sammensat af det makabert fantastiske og det makabert realistiske. Realismen sejrer. UPA-folkene, der er forfinede humorister, har ikke i tilstrækkelig grad lagt deres taktik om i angrebet på *Poe*. Deres elegant modernistiske, knappe, næsten montageagtige facon har kun få steder kunnet forliges med det patologiske og det frygtindgydende, bedst er den abstrakte gengivelse af hjertets banken.

Langt mere rædselsvækkende er *Laslo Benedeks* fortælling om motorbissen, der indirekte bliver skyld i en mands død, men som bliver et nyt menneske efter for første gang i sit liv at have mødt kærlighed. Fortællingen er lagt ind i en lidet effektiv pædagogisk ramme, der er en spændetrøje for den psykologiske udred-

ning, men i det melodramatiske er „Vild ungdom“ meget rystende, fordi den makabre naturalisme er pinagtigt troværdig. Uhyggelig er udleveringen af motorbøllernes puerile komik, og med imponerende sprogsans har *John Paxton* — kendt fra bl. a. „Blindt had“ og „Manden på gesimsen“ — gengivet deres farlige, dæmoniske slang, fra hvilken der kun er et kort skridt til terroren. Interessant er forskellen mellem hovedpersonen, den stupide, langsomme, humorforladte *Johnny* (*Marlon Brando*), og den mere intelligente og mere depraverede *Chino* (*Lee Marvin*) — for *Johnny* er terroren i det mindste oprør og had, for *Chino* er den kun show og svælgen i tingenes meningsløshed.

Benedeks stil er som i „En sælgers død“ hård og noget forceret, karakteristisk eksperimenterende i de scener, der fortæller om motorcykelfartens romantik. Men mon ikke filmen også som propaganda var blevet mere vellykket, hvis han i højere grad havde dvælet ved det hjælpeløse og det ynkværdige hos *Johnny* — på lignende måde som der i en anden *Kramer*-film, „Snigskytten“, dvæledes ved det miserable hos „helten“. Både hos gode og dårlige tilskuere er det indtrykket af brutal dynamik, der vil blive siddende, ikke indtrykket af „a change of heart“.

Den novelle af *Frank Rooney*, som filmen er bygget over, blev bragt i „Perspektiv“ dec. 54. Novellen er mere af en antifascistisk fabel end filmen, der først og fremmest er en realistisk skildring af motorbøller, som kun indirekte leder tanken hen på Hitler-Jugend. Hollywoods naturalisme er mere virkningsfuld end *Rooneys* noget artificielle symbolik, og *Paxtons* dialog er på een gang mere særpræget og mere ægte end *Rooneys*.

Erik Ulrichsen.

EN UØNSKET

DER VERLORENE. Prod.: *Arnold Pressburger* 1951. Instruktion: *Peter Lorre*. Manus.: *Peter Lorre*, *Benno Vigny*, *Axel Eggebrecht*. Foto: *Vacclav Vich*. Musik: *Willy Schmidt-Gentner*. Medv.: *Peter Lorre*, *Karl John*, *Renate Mannhardt*.

Med flere tilbageglimt fortælles om en tysk læge, *Rothe* (*Peter Lorre*), der efter krigen arbejder under et andet navn i en flygtningelæjr. Under krigen dræbte



Peter Lorre som kvindemorderen i »Der Verlorene« — den eneste film, Lorre har iscenesat. Billedet er taget direkte fra strimlen.

han af jalousi sin kæreste. Hun var spion for de andre, og da mordet var nyttigt for nazisterne, blev Rothe ikke straffet. Mordet fik ham til at sande, at han ejede sadistiske tilbøjeligheder, som han ikke tidligere havde erkendt, og senere lystmyrdede han en „frontenke“. Han blev slynget hid og did af begivenhederne umiddelbart før kapitulationen og havnede efter krigen i flygtningelejren, hvor han møder en af de nazister, der var med til at dække over ham. Nazisten synes kun at kende angsten, ikke skylden, hvilket turrer lægen, og da nazisten yderligere står som repræsentant for den syge stat, der gjorde ham til lystmorder (idet den jo ikke satte ham fast efter det første mord), skyder Rothe ham og begår selvmord.

Skønt ideen ikke fremføres med pædagogisk tydelighed, er den klar: Det er en større forbrydelse at dække over mord end at øve mord. Staten dækker med kold beregning over mord, lægen bliver forbryder på grund af kræfter, han ikke kan styre. Staten har kunnet vælge og har valgt galt, lægen er dog i sin sygdoms vold. Staten har *også* begået noget

værre end *un crime: une faute*. I tanke-spillet kan „Der Verlorene“ minde lidt om „Monsieur Verdoux“, men Lorres film er mere realistisk end *Chaplins*.

Det er forståeligt, at „Der Verlorene“s konsekvente opgør med den tyske fortid og dens drastiske skyldplacering ikke behagede tyskerne (Lorre forlod bitter Tyskland efter at have iscenesat den), men det er uforståeligt, at vist ingen andre end *Lotte Eisner* fra Frankrig har ydet den vesteuropæisk anerkendelse.

Det ville være begribeligt, om filmen var slet lavet. Men også i det formelle er den et sundt opgør. Den minder kun lidt om „M“. Den er naturalistisk, diskret, ironisk, uhysterisk, påvirket af stilen i de saglige amerikanske idethrillere fra omkring 1950, fuld af antydninger, kun få steder formalistisk, ekspresionistisk præget eller overeksponeret. Spillet er ægte, det er mere præget af intelligens end af ukontrolleret følelse. Kun i musikken skejes der ud på traditionel vis.

„Der Verlorene“ er kun blevet vist herhjemme af Det Danske Filmmuseum, hvis opgave det bl. a. er at spille værdifulde *films maudits*. *Erik Ulrichsen.*